

Віктор Міку

голова Вищої Ради Магістратури Республіки Молдова
(м. Кишинів, Молдова)
aparatul@csm.md

Андрій Бутирський

доктор юридичних наук, доцент,
суддя Господарського суду Чернівецької області
(м. Чернівці, Україна)
andreycv76@gmail.com

УДК 342.5

СУДОВА РЕФОРМА: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

АНОТАЦІЯ. Нині Україна переживає найболючіший етап судової реформи, суть якого полягає у ліквідації значної частини судів, що може призвести до звільнення як суддів, так і працівників апарату ліквідованих судів. На жаль, можемо констатувати відсутність чіткої моделі, за якою відбуватиметься ліквідація судів, у які строки це буде здійснено, що буде з суддями ліквідованих судів тощо. Для проведення такої важливої та масштабної реформи, як судова, вважається за доцільне дослідження досвіду сусідніх країн. Однією з таких країн є Республіка Молдова, яка вже суттєво просунулася у здійсненні судової реформи, тоді як Україна стоїть лише на початку цього шляху.

Метою статті є визначення основних положень судової реформи у Республіці Молдова та вироблення практичних рекомендацій для адаптації позитивного досвіду цієї реформи для України.

Досліджено хід судової реформи у Республіці Молдова, виявлено її позитивні та негативні риси. Вона розпочалася у 2009 р., але не принесла бажаних результатів, у зв'язку з чим у 2016 р. у цій країні вкотре розпочалася судова реформа, яка передбачає докорінну зміну всієї судової системи. Розкрито роль Вищої Ради Магістратури у цьому процесі. Аналіз судової реформи в Республіці Молдова засвідчив схожість проблем, які виникають при проведенні такої ж реформи в Україні. Досвід країни показав, що судова реформа повинна здійснюватися комплексно, з приділенням достатньої уваги всім елементам такої реформи.

© Віктор Міку, Андрій Бутирський, 2018

Встановлено, що, враховуючи досвід Республіки Молдова у реформуванні судової системи, Україні передусім необхідно визначити часові межі припинення роботи ліквідованих судів і початку роботи новостворених судів. Це питання безпосередньо пов'язане з переведенням до новостворених судів суддів та працівників апарату ліквідованих судів. При цьому таке переведення має здійснюватися, за можливості, автоматично. Наголошено на доцільності розроблення Державною судовою адміністрацією України відповідної нормативно-правової бази для фактичного припинення діяльності ліквідованих судів. Також наголошено на необхідності забезпечення належного інформування громадян щодо змін у правилах підсудності у містах, де відбулося укрупнення судів.

Ключові слова: судова реформа; суд; Республіка Молдова; оптимізація судів; ліквідація судів; Вища Рада Магістратури Республіки Молдова.

Сьогодні Україна переживає найболючіший етап судової реформи, суть якого полягає у ліквідації значної частини судів, що може призвести до звільнення як суддів, так і працівників апарату ліквідованих судів. У своєму дослідженні Р. Куйбіда говорить, що 'більшість громадян виступають за радикальні або серйозні зміни у судовій системі та вважають проведення судової реформи одним з найактуальніших завдань'¹. На жаль, до сьогодні відсутня чітка модель, за якою буде відбуватися ліквідація судів, в які строки це буде здійснено, що буде з суддями ліквідованих судів тощо. Як слушно зазначає Л. Москвич, 'останнім часом спостерігається різке зростання суспільної потреби в допомозі суддівства, в активності громадян у обстоюванні своїх прав і в урегулюванні конфліктів за посередництвом суду'². Судова реформа є комплексним явищем, яке включає в себе не лише зміну складу судової системи країни, а й прийняття нових або зміну існуючих процесуальних норм, зміну правового статусу судді тощо. О. Щербанюк відзначає: 'Судова влада повинна виступати найважливішою стороною втілення народовладдя, забезпечувати відповідні форми та методи організації повновладдя народу у специфічній сфері його здійснення'³. Для проведення такої важливої та масштабної реформи, як судова, корисним буде дослідити досвід сусідніх країн, які нещодавно також здійснили цей процес. Однією з таких країн є Республіка Молдова, де, як зазначає М. Клеандров, 'судові інстанції <...> розглядають справи всіх категорій, захищають від будь-яких посягань державний та конституційний устрій Республіки Молдова'⁴.

¹ Р Куйбіда, 'Сучасний етап судової реформи: передумови, ключові події і виклики' <http://pravo.org.ua/files/Curent_situation.pdf> дата звернення 20 Травень 2018.

² Л Москвич, 'Трансформація суду в умовах перехідного періоду' в *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: міжнародна наукова конференція* (Технодрук 2017) 32.

³ О Щербанюк, 'Становлення концепції судового права' [2015] 32(1) Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право 157.

⁴ М Клеандров, *Экономическое правосудие в государствах – участниках СНГ: законодательное обеспечение* (Юрист 2003) 346.

Що стосується ступеня наукової розробки проблеми, то питанням судової реформи в Україні присвятили свої праці такі вчені, як В. Долежан, Б. Львов, Р. Куйбіда, Л. Москвич, І. Назаров, В. Рєзнікова, А. Селіванов, О. Хотинська-Нор, В. Щербина та ін. Однак питанням судової реформи України з точки зору досвіду сусідніх держав, зокрема Республіки Молдова, у науковій літературі присвячено недостатньо уваги, що й обумовило вибір теми цього дослідження.

Метою дослідження є визначення основних положень судової реформи у Республіці Молдова та вироблення практичних рекомендацій для адаптації позитивного досвіду цієї реформи для України.

Згідно зі ст. 114 Конституції Республіки Молдова 'правосуддя здійснюється іменем закону тільки судовими інстанціями'⁵. Г. Сусаренко з цього приводу зазначає:

Важливу роль у розробці конституційних норм, що стосуються судової влади, зіграла Концепція судово-правової реформи, яка була прийнята до Конституції, та яка фактично лежала в основі існуючої у Республіці Молдова судової системи⁶.

Судова реформа у Республіці Молдова розпочалася у 2009 р., але не принесла бажаних результатів, у зв'язку з чим у 2016 р. у цій країні вкотре розпочалася судова реформа, яка передбачає докорінну зміну всієї судової системи. Парламент Республіки Молдова 21 квітня 2016 р., з метою забезпечення доступності та незалежності судової системи, забезпечення якості правосуддя, ефективності судової системи, справедливого розподілу завдань між судами, ефективного використання державних коштів і створення умов для спеціалізації суддів, прийняв Закон № 76 "Про реорганізацію судових інстанцій"⁷, який набрав чинності 1 липня 2016 р., за деякими винятками.

Зазначений законодавчий акт передбачає об'єднання шляхом злиття основних судових інстанцій, створюючи, таким чином, 15 нових судів замість 45 існуючих, які повинні почати роботу з 1 січня 2017 р., і ліквідацію двох судових інстанцій – Окружного комерційного суду і Військового суду, починаючи з 1 квітня 2017 р. З метою поліпшення ефективності процесу реорганізації судової системи, а також запобігання раптового переходу від одного виду організації до іншого, передбачається, що цей

⁵ Конституція Республіки Молдова: Закон от 29 июля 1994 г. <<http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=311496&lang=2>> дата обращения 20 Май 2018.

⁶ G Susarenco, 'Controlul asupra sistemului judiciar din Republica Moldova' in *Edificarea statului de drept: Conferinței internaționale științifico-practice* (Transparency International 2003) 89.

⁷ О реорганизации судебных инстанций: Закон Республики Молдова от 21 апреля 2016 г. № 76 <http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=86769> дата обращения 20 Май 2018.

процес буде проходити в два етапи. Перший етап – злиття судів почалося 1 січня 2016 р. і має завершитися до 1 січня 2019 р. Другий етап – об'єднання місцезнаходження (приміщення) судів. Під час першого етапу реформи суди, створені у процесі реорганізації, можуть бути розміщені в різних місцях. Таким чином, з адміністративної точки зору, суди, що підлягають злиттю, стануть частиною новоствореного суду, але діятимуть за місцем фактичного розміщення у різних районах відповідного суду певного округу. Зазначимо, що такий підхід до адміністративної організації судів не є новим для Республіки Молдова. Наприклад, Верховний Суд й Апеляційна палата Кишинєва розташовані в двох корпусах.

Слід зауважити, що для деяких судів необхідно побудувати нові будівлі, а для інших – реставрувати вже існуючі. Фактичне об'єднання судів здійснюватиметься поступово, до 31 грудня 2027 р., по мірі створення належних для праці умов згідно з планом, затвердженим Парламентом за пропозицією Уряду.

Оскільки на першому етапі реорганізації судової системи кожен із 15 судів матиме кілька місць розташування, виникла необхідність внести зміни до порядку подачі позову до суду. Так, передбачено, що позови можуть подаватися до будь-якого суду, який підлягає об'єднанню. Наприклад, суди міст Фалешти і Синджерей об'єднуються із судом міста Бельци, утворюючи Суд Бельци, а тому позивач може подати позов в один із вказаних трьох судів. Це положення полегшило доступ до правосуддя і звільнило позивача від додаткових витрат, пов'язаних із подачею позову виключно за місцезнаходженням центрального суду.

На комплексний характер судової реформи у Республіці Молдова вказує те, що прийняття Закону № 76 “Про реорганізацію судових інстанцій” було лише початком значної нормотворчої роботи. Велика роль у здійсненні судової реформи у цій країні покладається на Вищу Раду Магістратури, яка повинна здійснити організаційне забезпечення реформи. Зокрема, Пленум Вищої Ради Магістратури 6 вересня 2016 р. рішенням № 546 затвердив План дій щодо впровадження Закону № 76 “Про реорганізацію судових інстанцій”. Це було необхідно для планового й організованого проведення процесу реорганізації судових інстанцій, забезпечення їх ефективного функціонування, а також реалізації завдань Вищої Ради Магістратури, передбачених зазначеним Законом.

Іншим рішенням від 6 вересня 2016 р. № 547 Пленум Вищої Ради Магістратури затвердив граничну чисельність одиниць персоналу судів на 2017 р. Згодом Вища Рада Магістратури прийняла низку рішень за заявами про переведення суддів. Відповідно до рішення Пленуму Вищої Ради Магістратури від 6 вересня 2016 р. № 548 остання запропонувала суддям

об'єднаних судів подавати заяви про згоду на переведення у новостворені суди. Також було запропоновано суддям судів, у яких посади були скорочені в результаті реорганізації, подавати заяви про переведення на посаду судді в інші судові інстанції того ж рівня, відповідно до списку вакантних посад у суді. Згідно з рішенням Пленуму Вищої Ради Магістратури від 29 вересня 2016 р. № 624 судді об'єднаних судів повинні вважатися суддями новостворених судів, починаючи з 1 січня 2017 р.

Крім того, Вищою Радою Магістратури (рішення Пленуму від 1 листопада 2016 р. № 718/30) затверджено низку організаційних заходів, що стосуються застосування нормативно-законодавчої бази під час здійснення кадрових процедур у судах з метою реалізації положень згаданого вище Закону. Цим рішенням було вирішено питання щодо: порядку прийому на роботу персоналу апарату суду в Секретаріат новостворених судів (в першочерговому порядку і в межах вакантних одиниць персоналу); процедури звільнення державних службовців ліквідованих судів у разі відсутності в штатному розкладі відповідних вакансій; процедури звільнення персоналу, який здійснює технічне обслуговування судів, тощо.

Також 27 грудня 2016 р. Пленум Вищої Ради Магістратури прийняв рішення № 931/38 щодо збереження окремих повноважень голів об'єднаних судів з метою реалізації положень Закону № 76 від 21 квітня 2016 р. Таке збереження повноважень обумовлено необхідністю здійснення заходів щодо ліквідації об'єднаних судів, а саме: ініціювання процедури переведення, звільнення і проведення розрахунків із працівниками суду; передача справ та інших документів до архіву; передача активів і пасивів, основних засобів та інших матеріальних цінностей уповноваженій особі; складання і подання фінансових звітів за поточний рік; складання і подання статистичного звіту за поточний рік; закриття банківського рахунку (рахунків) та передача печатки для знищення.

Від прийняття Закону № 76 “Про реорганізацію судових інстанцій” очікуються такі довгострокові позитивні ефекти:

- забезпечення незалежності судової системи шляхом гарантування належного рівня доступу громадян до правосуддя;
- запровадження спеціалізації суддів у цивільних, кримінальних та адміністративних справах;
- рівномірний розподіл обсягу роботи між судовими інстанціями;
- покращення якості здійснення правосуддя;
- скорочення витрат на забезпечення, утримання й адміністрування судів (ефективне використання державних коштів);
- створення передумов для реалізації централізованого автоматизованого розподілу справ;
- безумовне переведення діючих суддів до новостворених судів.

Проте лише перетасування суддів між судами не може вирішити проблему з належним захистом порушених або оспорюваних прав. Передусім самі судді повинні змінитися і виконувати свої обов'язки таким чином, щоб відновити довіру до судової влади. З цього приводу Міністр юстиції Молдови А. Тенасе висловлює таку думку: 'У нас проблема, – як судді розуміють свій статус. Незалежність суддів – це не їх привілей, це привілей населення'⁸. Він також зазначає:

<...> судді повинні володіти імунітетом, розуміючи, що вони у своїй роботі захищені законом та державою, але перетворення для системи необхідні, щоб не опинитись у ситуації Албанії, коли були вимушені звільнити всіх суддів і почати все з нуля⁹.

А. Селіванов з цього приводу зазначає: 'Судова реформа ставить перед судами конкретні завдання – повернути довіру суспільства, стати відповідальною перед громадянами з високим рівнем професійності і суддівської правосвідомості'¹⁰.

Водночас при проведенні у Республіці Молдова судової реформи виникли певні проблеми, зокрема труднощі у запровадженні спеціалізації суддів у зв'язку з тим, що в більшості судів працює невелика кількість суддів, що утруднює їхню спеціалізацію. У судових інстанціях, де працює мінімальна кількість суддів, їхня спеціалізація у цивільних і кримінальних справах практично неможлива. Також у судах, де працює невелика кількість суддів, інколи неможливо утворити колегію суддів, у зв'язку з чим до таких судів відряджаються судді з інших судів.

Інша проблема полягає в забезпеченні документообігу об'єднаних судів при передачі процесуальних актів/справ із центрального суду у підпорядковані суди, включаючи кореспонденцію. Так, наприклад, учасники процесу подають документи, клопотання, листи до центрального суду, хоча відповідна справа перебуває на розгляді в підпорядкованому суді. Згодом центральний суд направляє подані учасниками документи, що вимагає часу та додаткових транспортних витрат.

Також великою проблемою стало те, що прості громадяни, як правило, не володіють достатньою інформацією про територіальну підсудність новостворених судів. Так, деякі учасники процесу помилково вважають,

⁸ А Тенасе, 'Реформа юстиции: что ждет судей и граждан Молдовы' (*Спутник Молдовы*, 30 января 2018 г.) <<https://sptnkne.ws/gNKK>> дата обращения 10 Июнь 2018.

⁹ А Тенасе, 'Судебная реформа должна финансироваться из бюджета государства' (*Информационный портал Выбор Молдовы*, 15 января 2018 г.) <<http://vybor.md/tenase-sudebnaya-reforma-dolzha-finansirovatsya-iz-byudzheta-gosudarstva/>> дата обращения 10 Июнь 2018.

¹⁰ А Селіванов, 'Судова влада має пройти реформу поновлення свого авторитету і довіри' в *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: міжнародна наукова конференція* (Технодрук 2017) 43.

що підпорядковані суди були ліквідовані, і працюють лише центральні суди. У зв'язку з цим Вищою Радою Магістратури було наголошено на необхідності актуалізації веб-сторінок органів державної влади, а також наповнення порталу судових інстанцій додатковою інформацією про реорганізацію судів. З цього приводу правильним є твердження українського вченого В. Долежана:

Не можна не враховувати також, що розпорошеність судових округів по різних адміністративно-територіальних одиницях неминуче дезорієнтуватиме громадян у пошуках потрібного їм суду, а відтак і ускладнить доступ до правосуддя¹¹.

Вища Рада Магістратури в партнерстві з Агентством з адміністрування судових інстанцій, Міністерством юстиції, Національним інститутом юстиції, Судом Кишинева, Державною канцелярією, неурядовими організаціями та представниками преси, за підтримки європейського проекту допомоги “Підвищення ефективності, відповідальності та прозорості судових інстанцій Республіки Молдова (ATRECO)” провели кампанію з інформування населення щодо оптимізації судової системи та роз'яснення переваг і соціального впливу на суспільство судової реформи у результаті скорочення чисельності судів. Вона була призначена як для широкої громадськості, так і для фахівців (суддів, прокурорів, адвокатів, помічників суддів, секретарів судового засідання), відбувалася у період вересень–жовтень 2017 р. у населених пунктах, де запроваджено нові суди, створені у результаті реорганізації. Питання, які були предметом цих кампаній з інформування, стосувалися: впливу реорганізації на суддів; змін, що відбулися у судовій системі; обговорення здобутків та проблем судової реформи; зміни процесуальних норм щодо вирішення спорів; роз'яснення переваг запровадження спеціалізації суддів; впровадження електронного судочинства тощо.

Аналіз судової реформи в Республіці Молдова засвідчив схожість проблем, які виникають при проведенні такої самої реформи в Україні. Як слушно зазначає І. Назаров:

Без відкритості для зарубіжного правового досвіду, без пізнання інших правових традицій неможливо об'єктивно і критично оцінити національну судову систему, побачити її переваги і недоліки, визначити шлях її подальшого розвитку, ефективно вирішувати питання, які вже вирі-

¹¹ В. Долежан, ‘Судова реформа і раціоналізація судової системи України’ (2011) 10 Наукові праці Національного університету “Одеська юридична академія” 107.

шені в більшості країн сталої демократії, з метою стати повноправним суб'єктом європейського співтовариства¹².

Аналізуючи судову реформу в Україні, що почалася у 2016 р., Міністр юстиції України П. Петренко зазначає:

Всі передбачені зміни, на наш погляд, спрямовані на спрощення та оптимізацію системи судоустрою України та підвищення ефективності її діяльності, в тому числі і щодо покращення взаємодії з органами виконавчої влади¹³.

Водночас досвід Республіки Молдова показав, що судова реформа повинна здійснюватися комплексно, з приділенням достатньої уваги всім елементам такої реформи. З цього приводу має рацію О. Хотинська-Нор: 'Стратегія судової реформи повинна бути зорієнтована на досягнення цілі, що зумовлює необхідність дотримання певного алгоритму при її розробці'¹⁴. Передусім необхідно визначити часові межі припинення роботи ліквідованих судів і початку роботи новостворених судів. Це питання безпосередньо пов'язано з переведенням до новостворених судів суддів та працівників апарату ліквідованих судів. При цьому таке переведення має здійснюватися, за можливості, автоматично. Державній судовій адміністрації України доречно розробити відповідну нормативно-правову базу для фактичного припинення діяльності ліквідованих судів. Також необхідно забезпечити належне інформування громадян щодо змін у правилах підсудності у містах, де відбулося укрупнення судів.

Висновки. Дослідження досвіду Республіки Молдова у проведенні судової реформи засвідчило схожість проблем, що виникають під час такої ж реформи в Україні. Однак Республіка Молдова вже пройшла значний шлях судової реформи, тоді як Україна стоїть лише на його початку. До основних викликів та проблем судової реформи в Україні на сучасному етапі слід віднести: необхідність комплексного підходу до реалізації судової реформи з визначенням чітких часових меж; потребу у забезпеченні проведення оптимізації судів з дотриманням законодавства України та вимог європейського співтовариства; доцільність проведення інформаційної кампанії серед населення щодо ходу та переваг судової реформи в Україні.

¹² Іван Назаров, 'Судові системи країн Європейського Союзу та України: порівняльно-правовий аналіз' (автореф дис д-ра юрид наук, Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого" 2011) 3.

¹³ П Петренко, 'Особливості взаємодії судової і виконавчої влади в умовах судової реформи' в *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: міжнародна наукова конференція* (Технодрук 2017) 38.

¹⁴ Оксана Хотинська-Нор, 'Теоретико-правові та праксеологічні засади судової реформи в Україні' (дис д-ра юрид наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка 2016) 119.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Konstitutsiya Respubliki Moldova [Constitution of the Republic of Moldova]: Zakon [Law] ot 29 iyulya 1994 g. <<http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=311496&lang=>> accessed 20 May 2018 (in Russian).
2. O reorganizatsii sudebnyih instantsiy [On the Reorganization of Courts]: Zakon Respubliki Moldova [Law of the Republic of Moldova] ot 21 aprelya 2016 g. № 76 <http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=86769> accessed 20 May 2018 (in Russian).

Bibliography

Authored books

3. Kleandrov M, *Ekonomicheskoe pravosudie v gosudarstvah-uchastnikah SNG: zakonodatelnoe obespechenie* [Economic Justice in the CIS Member States: Legislative Support] (Yurist 2003) (in Russian).

Journal articles

4. Dolezhan V, 'Sudova reforma i ratsionalizatsiia sudovoi systemy Ukrainy' ['Judicial Reform and Rationalization of the Judicial System of Ukraine'] (2011) 10 Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu "Odeska yurydychna akademiia" 107 (in Ukrainian).
5. Shcherbaniuk O V, 'Stanovlennia kontseptsii sudovoho prava' [The Becoming of the Concept of the Court Law] [2015] 32(1) Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo 157 (in Ukrainian).

Thesis

6. Khotynska-Nor O, 'Teoretyko-pravovi ta prakseolohichni zasady sudovoi reformy v Ukraini' ['Theoretical and Legal and Praxological Principles of Judicial Reform in Ukraine'] (dys d-ra yuryd nauk, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka 2016) (in Ukrainian).

Thesis abstracts

7. Nazarov I, 'Sudovi systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy: porivnialno-pravovyi analiz' ['Judicial Systems of the Countries of the European Union and Ukraine: Comparative Legal Analysis'] (avtoref dys d-ra yuryd nauk, Natsionalnyi universytet "Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho" 2011) 3 (in Ukrainian).

Conferences

8. Susarenco G, 'Controlul asupra sistemului judiciar din Republica Moldova' [Judicial Control in the Republic of Moldova] v *Edificarea statului de drept: Conferinței internaționale științifico-practice* [Building the Rule of Law: the International Scientific and Practical Conference] (Transparency International 2003) 89 (in Moldavian).
9. Moskvych L, 'Transformatsiia sudu v umovakh perekhidnoho periodu' ['Transformation of the court in a transitional period'] v *Suchasni vyklyky ta aktualni problemy sudovoi reformy v Ukraini: Mizhnarodna naukova konferentsiia* [Modern Challenges and Current Issues of Judicial Reform in Ukraine: International Scientific Conference] (Tekhnodruk 2017) 32 (in Ukrainian).
10. Petrenko P, 'Osoblyvosti vzaiemodii sudovoi i vykonavchoi vlady v umovakh sudovoi reformy' ['Features of the Interaction of judicial and executive power in the context

of judicial reform'] v *Suchasni vyklyky ta aktualni problemy sudovoi reformy v Ukraini: Mizhnarodna naukova konferentsiia* [Modern Challenges and Current Issues of Judicial Reform in Ukraine: International Scientific Conference] (Tekhnodruk 2017) 38 (in Ukrainian).

11. Selivanov A, 'Sudova vlada maie proity reformu ponovlennia svoho avtorytetu i doviry' ['The judiciary should undergo a reform of its authority and trust'] v *Suchasni vyklyky ta aktualni problemy sudovoi reformy v Ukraini: mizhnarodna naukova konferentsiia* [Modern Challenges and Current Issues of Judicial Reform in Ukraine: International Scientific Conference] (Tekhnodruk 2017) 43 (in Ukrainian).

Websites

12. Kuibida R, 'Suchasnyi etap sudovoi reformy: peredumovy, kluchovi podii i vyklyky' ['The Modern Stage of Judicial Reform: Preconditions, Key Events and Challenges'] <http://pravo.org.ua/files/Curent_situation.pdf> accessed 20 May 2018 (in Ukrainian).
13. Tenase A, 'Sudebnaya reforma dolzhna finansirovatsya iz byudzheta gosudarstva' ['Judicial Reform Should be Financed from the State Budget'] (*Informatsionnyy portal Vybor Moldovy*, 15 yanvarya 2018 g.) <<http://vybor.md/tenase-sudebnaya-reforma-dolzhna-finansirovatsya-iz-byudzheta-gosudarstva/>> accessed 10 June 2018 (in Russian).
14. Tenase A, 'Reforma yustitsii: chto zhdet sudey i grazhdan Moldovy' ['Justice Reform: What Awaits the Judges and Citizens of Moldova'] (*Sputnik Moldovy*, 30 yanvarya 2018 g.) <<https://sptnkne.ws/gNKk>> accessed 10 June 2018 (in Russian).

Viktor Miku
Andrii Butyrskyi

JUDICIAL REFORM: EXPERIENCE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ABSTRACT. Currently Ukraine is passing through the most painful stage of the judicial reform, in particular, a significant number of courts are liquidated and this may lead to the dismissal of judges as well as the staff of liquidated courts. Unfortunately, we have to acknowledge that there is no clear-cut model to be followed for liquidating the courts, and there are no established timelines and no provisions as to what will happen to the judges of the liquidated courts etc. For the purpose of implementing such an important and large-scale reform as the judicial reform, it would be expedient to study the experience of neighboring countries. One of such countries is the Republic of Moldova, which has already made significant progress in implementing the judicial reform, while Ukraine is only at the beginning of this path.

The purpose of the article is to determine the main provisions of the judicial reform in the Republic of Moldova and to develop practical recommendations for adapting the positive experience of this reform for Ukraine.

The authors study the course of the judicial reform in the Republic of Moldova and highlight its positive and negative aspects. It was commenced in 2009 but did not bring the desired results, and therefore in 2016 this country has once again initiated the judicial reform targeted at a radical change of the entire judicial system. The article describes the

role of the Higher Magistrates Council in this process. As demonstrated by the analysis of the judicial reform in the Republic of Moldova, the same reform held in Ukraine faces similar challenges. The country's experience has shown that a judicial reform should be implemented in a comprehensive manner, with sufficient attention given to all of the elements of such a reform.

The authors establish that, given the Republic of Moldova's experience of reformation of the judicial system, Ukraine first of all needs to set the time frame within which the operation of liquidated courts is terminated and the newly established courts are launched. This issue directly relates to the transfer of judges and staff of the liquidated courts to the newly established courts. And such a transfer should be made automatically, if possible. The authors emphasize that it would be expedient if the State Judicial Administration of Ukraine could develop respective legal and regulatory framework for termination of operation of liquidated courts in practice. The authors also note that it is necessary to ensure that citizens are properly informed about changes in the rules of jurisdiction in localities where courts have been consolidated.

KEYWORDS: judicial reform; court; Republic of Moldova; optimization of courts; liquidation of courts; Higher Magistrates Council of the Republic of Moldova.